

Mesterházy Attila beszédének elemzése

Mesterházy Attilának, az MSZP miniszterelnök-jelöltjének egyszerre több elvárásnak kellett megfelelnie az MSZP kongresszusán elmondott beszédében, s még inkább kell majd a közeljövőben. Egyszerre kell neki a baloldali szavazótáborot összetartani, sőt, az évek alatt elpártolt szavazók közül minél többet az MSZP számára visszanyerni; koherens, világos szocialista jövőképet az ország lakosságának megjeleníteni; és nem utolsó sorban lelket önteni a vereségbe már eleve belenyugvó MSZP-tagságba, sőt, politikustársaiba is. Elemzésünkben megvizsgáljuk, mennyire volt képes a szónok ezen elvárásoknak, feladatoknak megfelelni, méghozzá oly módon, hogy több részre tagoljuk a beszédet.

A beszéd öt rétegből épült fel:

1. Bevezetés, sztorizás

Már a legelső szakaszban is a nagy választási küzdelem, csata előtti bátorításra helyezte a hangsúlyt Mesterházy Attila, amikor a modern médiapolitika gyakran használt fogáshoz nyúlt: személyes történetekkel igyekszik a politikus beszéde hivatatlanságát, komolyságát. Ha egyszer bányász származású édesapja megvalósíthatta

nagy álmát, gyerekorvos lehetett belőle, akkor az MSZP miért ne bízhatna — minden felmérés, előjel ellenére is — a választási győzelemben, sugallta Mesterházy Attila.

2. Az MSZP-n belüli viszonyokról

A beszédnek ezen része több mint hat percet vitt el a majdnem félórás beszédből, tehát a beszédidőtartamnak mintegy 20 százalékát tartalmazta a párt belső viszonya-
inak, problémáinak eufemisztikus, de mégiscsak hangsúlyos taglalása, amelyet elég soknak minősíthetünk a választások közeledve, amikor a pártnak minél nagyobb egységet és harckészséget kellene tanúsítania. A szónok - követve a baloldali politikusretorikai hagyományait — saját pártját mint belülről tagolt pártot jellemezte. Utalván azonban a mostanában tapasztalható széthúzásra, jelezte, hogy csak akkor lesz esély a választáson, ha mindenki egy irányba húz. Elhangzott az ugyancsak megszokott mondat a párt generációs együttműködéséről, "lendület és tapasztalat" összhangjáról. Kicsit elbizonytalanodva — és képzavarral — használta a hasonlatot: a párt olyan, mint a végtelenben találkozó egyenesek, amelyek "valahol a végén együttműködnek".

3. A választás tétjéről

A szónok szerint a választás tétje: Magyarország a jövőben is meg tudja-e őrizni a rendszerváltozás óta eltelt 20 év demokratikus hagyományait? Hogy ez így legyen, ahhoz - Zapatero spanyol miniszterelnököt idézve - "nem vezérek, hanem demokraták kellene". A törésvonalak szerinte ma nem pártok, hanem demokraták és nem demokraták, valamint felelősen gondolkodók és populisták között vannak. Feltűnő módon Mesterházy nem egyértelműen sorolta be a "nem demokraták" közé a Fideszt - a párt nevét meg sem említette, bár a Zapatero idézet Orbán Viktornak a Fideszen belüli pozíciójára utalt. Ez egyfajta metamorfózis az utóbbi időben baloldali- liberális médiaértelmezés által hangsúlyosan megfogalmazott félelemnek, mely a Fidesz kétharmados többségétől félti magyar demokrácia létét. Ugyanakkor - megismételve a szokásos baloldali retorikát – szerinte a választási kampányban rá kell mutatni az ellentábor "szemfényvesztéseire és hazugságaira". (Ez sem új elem, gondoljunk csak az első EP-kampányra, 2004-ből, amikor az MSZP fizetett hirdetésben próbálta felhívni a figyelmet a Fidesz "hazugsággyárára".)

Ugyancsak nem újdonság, sőt más nyugati baloldali pártok által gyakran bevetett ellentétpárosítás, miszerint a jobboldal, a konzervatív politika a társadalmi egyenlőtlenségek konzerválására, míg a baloldal pont ezen egyenlőtlenségek csökkentésére törekszenek.

4. Az MSZP új céljai, programelemek

Mesterházy ügyelt arra, hogy minden potenciális baloldali szavazó találjon valami vonzó elemet a párt megnyilvánulásaiban, amelyhez tud kapcsolódni. Így „ad acta” tette az eddigi szocialista kormányfők megítélése körüli belső vitákat (különösen a két Gyurcsány- kormány megítélése körül forrtak mostanában a legkeményebb konf-

liktusok), ehelyett mindegyik MSZP kormányt méltatta. Ügyelt arra is, hogy ha valamilyen hibát el is ismert, akkor az ne az egyes kormányok, hanem a „mi” (mármint a szocialisták) hibáiként érzékelje a hallgató. Nem meglepő, hogy az aktuális Bajnai-kormány dicsérete vitte el a prímet, a válságkezelő kormány dicsérete alighanem a jövőben is az MSZP kampány hangsúlyos eleme lesz.

A beszédben lazán körvonalazódtak a párt programjának új, az eddigieknél markánsabb baloldali elemei, amelyek mostanában megfigyelhetők a német szociáldemokratáknál, a francia szocialistáknál éppúgy, mint a brit Labournél. Például ilyenek: egy baloldali pártnak a munkából élők fontosabbak, mint a spekulánsok, az MSZP nem a bankárok pártja. (Gordon Brown kormánya épp ezen a héten szólalt fel a bankároknak jutatott szerinte magas bónusz ellen). Többet kell beszélnünk a munkáról, a , a nyugdíjasokról, a szakszervezetekről. A párt miniszterelnök-jelöltje "nemzeti modernizációt" hirdetett, amelynek legfontosabb elemei: a/ a teljes foglalkoztatás (amikor a Fidesz korábban erről beszélt, még elvetették), b/ a vidéki munkahelyteremtés, c/ a falusi életkörülmények javítása, d/ a nyugdíjasok megbecsülése, igaz, ezt úgy kell megtenni, hogy közben gyermekeink jövőjét sem kockáztatjuk. Mindehhez hozzátette: egyetlen Magyarország van, nem kettő.

Az általa vázolt célokat nemzeti minimumokon keresztül lehet elérni. Ilyenek: a szegénység elleni küzdelem egymás lejáratása és legyőzése helyett (holott a politikai verseny minden demokratikus politikai rendszerben megszokott) , az állam vezető szerepe az egészségügyben, az oktatásban és a foglalkoztatásban (a neoliberalizmustól megfogalmazott óvatos elhatárolódás) , a trianoni sebek feldolgozása (merőben új elem), a romák és nem romák együttélésének kérdései.

A célokat Mesterházy. nem felülről, hanem a társadalom széles rétegeivel párbeszédben kívánja megvalósítani. A beszédnek ezen szakasza a különféle társadalmi rétegek együttes megszólításával egyértelműen azt az általunk már említett célt kívánta szolgálni, hogy minél több csalódott szavazót térítsen vissza az MSZP oldalára.

5. Személyes motiváció

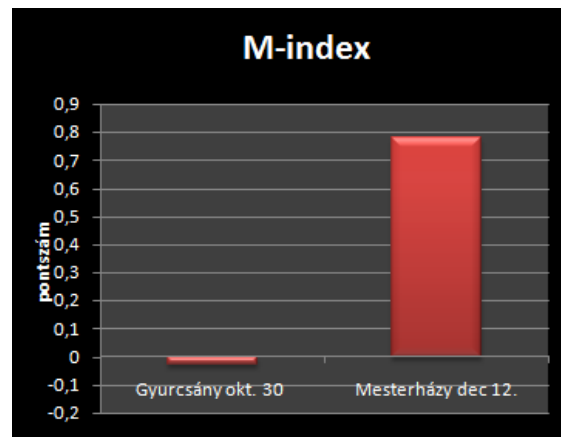
A miniszterelnök-jelölt beszédében megígérte, hogy december 12-étől minden erejével a párt választási győzelmének rendeli alá magát. Mostantól - jelentette ki - egyetlen mérce van: árt-e valami vagy használ az MSZP-nek.

Beszédét a "hajrá MSZP" szlogennel zárta, ami emlékeztet a „ Hajrá Magyarország, hajrá magyarok” orbáni elköszönésre .

Rövid értékelés

A beszéd legfeltűnőbb sajátossága, hogy számos elemében a Fidesztől megismert szlogenek és programpontok baloldalra történő transzplantálása. Ilyen mindenekelőtt a teljes foglalkoztatottság, vagy a vidéki Magyarország felzárkóztatása. A beszéd nagy részében a szónok megpróbálta hangsúlyozni az előző baloldali kormányokkal való folytonosságot ("Büszkék lehetünk az eddig elért eredményekre"), de az itt kifejtett program és a pl. a makrogazdasági válságkezelés eddigi tényei között nem látszik koherens összhang.

A beszéd voltaképpen a jól ismert baloldali megoldásra ("Választás előtt mindenki a fedélzetre") épült, anélkül, hogy pontosabban körvonalazta volna az új program karakterét. Azt eddig is tudtuk, hogy a párton belül létezik több markánsan baloldali (és fordulatot hirdető) irányzat, ám a fordulat meghirdetése ezúttal elmaradt. Feltűnő volt a viszonylag enyhe hang a Fidesszel szemben. Gyurcsány Ferenc tónusához képest például lényegesen visszafogottabb szónoklatot hallhattunk.

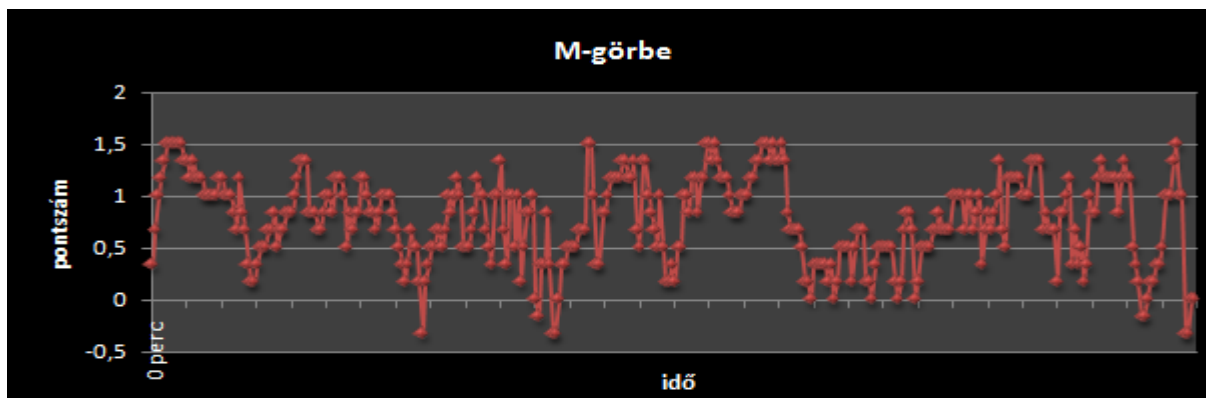

M-index

Az MPK által elkészített M-görbe magába foglalja a stílus, az együttműködési hajlandóság és a logikusság aggregált szempontjait, s időben mutatja a beszéd során hallgatóságban kiváltott attitűdöt. -3 és +3 intervallum között mozoghat a görbe. Ezen a „felvételen” az látható, hogy a 11 percet leszámítva, ahol Mesterházy a vezérséget kritizálta, valamint az ellenzék hazugságával szembeni tette-készségét állította, voltaképp csak pozitív és együttműködő üzeneteket küldött mind a társadalom, mind a politika felé.

Módszertan

A beszéd megtekintése során két elemző csak a stílust, kettő az együttműködési hajlandóságot, kettő pedig csak a logikusságot pontozza úgy, hogy egy nyilatkozat, mely -3-tól +3-ig tartó skálán található. A beszéd azonnal kiváltott attitűdjei kerülnek tehát feldolgozásra. Ahol a két munkatárs pontozása két pontnál nagyobb eltérést mutat, ott utólagos korrekció történik a kutatásvezető részéről, aki megvizsgálja az adott beszédrészletet. A három görbe egyesítése adja a méltányosság görbét, az összes adat átlagolása pedig az M-indexet.

Végző soron a beszéd tartalma pontosan tükrözi a párt húsz éves hagyományának lényegét: ez a párt 1989 óta "platformpárt", annak előnyeivel, de mára inkább már hátrányaival. Az MSZP kb. 10 platformjának egymással is erős vitában álló nézeteit egyre nehezebb összehangolni. A szónoklat javára írandó, hogy az összhangot nem a megszokott Orbán-ellenességgel igyekezett kiváltani, de nagy kérdés, hogy azon nézetek kifejtése, amelyeket az elmúlt években a Fidesz hangoztatott, elegendőnek bizonyulnak-e valamiféle mozgósításra, azaz növelik-e a szavazatszerző képességet.

Az MSZP azért "különleges" párt a hazai pártok között, mert nem lehet tudni róla, hogy mely csoportok alkotják a párt belső ún. "domináns koalícióját", azt a magot tehát, amelyen a mindenkori belső változások, programmódosítások múlnak. Mivel a párt azt a képet alakította ki magáról, hogy folyton a fedélzetre hív mindenkit, a külvilág találgatásokra van utalva, kik is mozgatják valójában a szálakat. nem véletlen, hogy sokan most is Gyurcsány Ferencet vélik a háttérben. A párt hatékonyabb működése szempontjából mindenképpen szerencsésebb lenne a belső döntéshozatali mechanizmusnak nagyobb nyilvánosságot biztosítani, azaz világosabbá tenni: 2009 végén mely erők a mérvadók és melyek azok, amelyek átmenetileg vagy végleg háttérbe szorultak. Nyilvánvaló persze: egy párt életében a legritkább esetben vannak végleges pozíciók. Azaz: egy mostani domináns koalíció rövid idő alatt átadhatja helyét egy (részben) másoknak.

Szólnunk kell Mesterházy retorikai teljesítményéről is. A közvélemény ismét szembe-sülhetett azzal, hogy nem a 36 éves politikus a párt legjobb szónoka, hanem Gyurcsány Ferenc. Vele ellentétben nem tud kellő átéléssel lelkesíteni, így a bátorítást tükröző szavainak tartalma és a mutatott produkció között ellentét feszült. Még mindig nem volt eléggé magával ragadó, sodró lendületű, viszont ennek annyi előnye van, hogy kevésbé megosztó jellegű. Ennek különösen az MSZP-től elpártolt bizonytalanok, illetve a szocialisták potenciális szavazó- tartaléka körében lehet jelentősége, illetve azon szavazóknál, akik eleve nem szeretik a harsány, hangoskodó politikai aktorokat.

Ugyanakkor az is látszik, hogy Mesterházy az MSZP kongresszusa által elfogadott „Haladás és biztonság” címet viselő programjához képest nem állt elő önálló külön programmal, a beszéde sem lépett fel ezzel az igénnyel, ahogy Medgyessy Péter miniszterelnök-jelölt tette az „Egyetértésben a nemzettel” c. vállalásai formájában 2002-ben. Ez azt jelenti, hogy Mesterházy az MSZP vezetésével szorosán együtt kíván a választásokban részt venni, aminek megvan azon előnye, hogy verség esetében nem pusztán ő lesz a bűnbak. Lehetséges hátránya ellenben, hogy Mesterházy személye, mint az MSZP-től valamelyest különálló, még ha vele nem is szembenálló személyiség, nem lesz kellő hangsúlyos.